

“КЕЛИШИЛДИ”
Ўзбекистон Республикаси
Адлия вазирлиги

“4” 11 2019 йил

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги

“2” 11 2019 йил

“Хуқук” таълим соҳаси бўйича педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлиги ҳамда компетентлигига қўйиладиган

МАЛАКА ТАЛАБЛАРИ

1-боб. Умумий қоидалар

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш жараёни сифати, шунингдек тингловчилар томонидан эгалланган билим ва кўникмаларининг даражаси педагог кадрларга қўйиладиган малака талаблари билан белгиланади.

“Хуқук” таълим соҳаси бўйича педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлигига қўйиладиган малака талаблари тегишли йўналишлар бўйича ўқув режалари ва дастурларини, шунингдек қайта тайёрлаш ва малака ошириш таълим муассасаларининг ўқув жараёнини, таълим сифатини назорат қилиш ва баҳолаш тартиби ва ёшқа ҳужжатларни ишлаб чиқиш учун ҳисобланади.

2-боб. Олий таълим муассасалари педагог кадрларининг тайёргарлиги ва компетентлигига қўйиладиган умумий талаблар

Педагог кадрлар қуйидаги йўналишларда билим, кўникма ва малакаларга эга бўлиши лозим:

– Олий таълимнинг давлат таълим стандарти, Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, кадрлар тайёрлаш бўйича тегишли таълим соҳасининг давлат таълим стандарти, бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари учун малака талаблари, шунингдек ўқитилаётган фан бўйича ўқув дастури моҳиятини билиш ва тушуна олиш;

– олий таълим тўғрисидаги норматив-ҳуқуқий ва директив ҳужжатларни билиш;

- бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлашнинг замонавий методларини билиш ва амалда қўллаш олиш кўникмаларига эга бўлиш;
- ўқув режа ва дастурларни такомиллаштириш бўйича билим ва кўникмаларга, тегишли маълумотларга эга бўлиш;
- ўқув юктамаларини режалаштириш ва уларнинг бажарилишини назорат қилиш методларини ўзлаштириш;
- ўқув фанлари мазмуни, шунингдек уларни изчиллик асосида ўқитиш методларини билиш;
- турли хилдаги ўқув машғулотларини (маърузалар, амалий машғулотлар, лаборатория машғулотлари, курс иши лойиҳалари, малака бўйича амалий машғулотлар) ўтказиш кўникмасига эга бўлиш;
- “Устоз – шогирд” анъаналарини давом эттира олиш кўникмаларига эга бўлиш;
- таълим жараёни қатнашчилари билан ўзаро муносабатларда этика нормалари ва нутқ маданиятига эга бўлиш;
- мустақил таълим олиш орқали ўз билимларини такомиллаштириб бориш методларини билиш ва амалда қўллаш кўникмасига эга бўлиш;
- талабаларда танқидий фикрлашни шакллантира олиш кўникмасига эга бўлиш;
- бакалаврият ва магистратура таълим дастурларида изчиллик ва мослашувчанликни таъминлаш кўникмасига эга бўлиш;
- кадрлар буюртмачилари ва меҳнат бозори эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва дастурларни ишлаб чиқиш ва мунтазам равишда такомиллаштириб бориш малакасига эга бўлиш;
- талабаларнинг мустақил билим олишини ташкилий ва методик жиҳатдан таъминлаш кўникмасига эга бўлиш;
- талабаларнинг билим ва кўникмаларини рейтинг бўйича назорат қилишни ташкил этиш ва илмий-методик таъминлаш малакасига эга бўлиш;
- кадрлар тайёрлаш сифатига таъсир кўрсатадиган омилларни билиш;
- талабаларга давлат ва жамият ҳаётида юз бераётган ўзгаришлар ва соҳаларда амалга оширилаётган туб ислохотларнинг мазмун-моҳиятини тушунтира олиш кўникмасига эга бўлиш;
- олий таълимда менежмент ва маркетинг асосларини билиш ва амалий фаолиятга татбиқ этиш.

Олий таълим муассасалари педагог кадрлари қуйидаги йўналишларда компетентликка эга бўлиши лозим:

Ҳуқуқий компетентлик – таълим соҳасига оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини, қонунчилик нормаларини билиш ҳамда касбий фаолиятда самарали қўллаш, локаль ҳужжатларни ишлаб чиқиш, шунингдек қонунчилик нормалари доирасида қарорлар қабул қилиш.

Касбий компетентлик – педагогик фаолиятдаги реал вазиятларда учрайдиган касбий муаммо ва вазифаларнинг самарали ечимини таъминлайдиган методик усуллар, замонавий таълим технологиялари, педагогик диагностика (сўров, индивидуал ва гуруҳий интервью) технологиялари, психологик ва педагогик коррекция, дидактик воситаларни қўллаш олиш ва доимий такомиллаштириб бориш, шу жумладан таълим олувчилар билан ўқув машғулотларини ташкиллаштиришга йўналтирилган замонавий таълим ва инновацион технологияларга доир креатив ғоялар, илғор хорижий тажрибалар, янги адабиёт ва бошқа маълумотларни ўзлаштириш ҳамда қўллаш.

Информацион компетентлик – педагогнинг замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситасида шахсий ва касбий фаолияти билан боғлиқ маълумот, ахборотларни мустақил излаш, таҳлил қилиш, танлаш, қайта ишлаш ва зарур ахборотларни узатиш ҳамда соҳага мослаштириш, мустақил билиш фаолиятини доимий ривожлантириш, масофавий таълим ва мультимедиа технологиялари, Интернет глобал тармоғидан, электрон таълим ресурсларидан ўқув мақсадларини амалга оширишда самарали фойдаланиш.

Коммуникатив компетентлик – таълим жараёнида самарали мулоқотни таъминлайдиган, турли ёшдаги таълим олувчилар, ота-оналар, ҳамкасблар, ходимлар билан мулоқот ўрнатиш, инсонлар билан ўзаро ҳамкорликда стратегия, тактика ва техникани шакллантиришни билиш, ижтимоий аҳамиятга эга мақсадларни амалга оширишда уларнинг ҳамкорлик ҳаракатларини ташкил этиш, ўз қарашларини ҳимоя қила олиш, нотиқлик санъати, оғзаки ва ёзма нутқ саводхонлиги, тақдимотларнинг самарали шакл ва методларини танлай олиш.

3-боб. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси ўқув режасининг тасдиқланган Намунали таркибидан келиб чиқиб олий таълим муассасалари педагог кадрларига қўйиладиган малака талаблари

3.1. Олий таълим соҳасида:

Педагог кадрлар:

- Мустақил демократик тараққиётининг миллий тикланиш босқичида жамият ривожини ва таълим-тарбия соҳасида амалга оширилган вазифаларни;
- мамлакатимизда демократик ислохотлар ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг асосий йўналишларини;
- 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ва унинг устувор йўналишларини;
- Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида белгиланган устувор вазифаларни;
- Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим ва Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияларини;
- ёшлар, оила, маҳалла, дин ва хотин-қизлар масалаларига оид давлат дастурларининг асосий йўналишларини;
- Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича бешта муҳим ташаббусини;
- Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий таълим тизимига оид қабул қилган фармонлари, қарорлари ва фармойишларини, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Олий таълим тизимига тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг таълим-тарбия жараёнини ташкил этишга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини;
- коррупцияга қарши курашишнинг ҳуқуқий асосларини ва унинг олдини олиш омилларини;
- 2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясида белгиланган барча даражада таълим сифати ва камровини ошириш, узлуксиз таълим тизимини ривожлантириш, кадрлар тайёрлаш тизимининг иқтисодий эҳтиёжларига мослашувчанлигини таъминлаш каби вазифаларини **билиши лозим.**

- Ўзбекистон мустақил демократик тараққиётининг миллий тикланиш босқичида таълим-тарбия соҳасидаги вазифаларни амалга ошириш;
- Мустақил демократик тараққиёт йўлида эришилган ютуқлар ва муаммоларни таҳлил этиш;
- “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халққа хизмат қилсин” ғоясини тушинтира олиш;
- Ҳуқуқий фанларнинг ўқув режаларини давлат таълим стандартлари асосида, фаннинг ишчи дастурини эса фан дастурлари асосида ишлаб чиқиш кўникмаларига эга бўлиши лозим.

3.2. Илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат соҳасида педагог кадрлар:

- инновацион жараёнлар ривожининг замонавий тенденцияларини;
- таълим тизимидаги илғор хорижий тажрибаларни;
- кредит тизимининг хусусиятлари ва тамойилларини;
- креатив фикрлашга йўналтирилган таълим технологияларини;
- педагогик фаолият натижаларининг сифат индикаторларини;
- педагогик квалитетрия (ўқув фаолияти натижаларини миқдор ва сифат жиҳатдан мониторинг қилиш ва баҳолаш доираси)нинг асосий тушунчалари ва тамойилларини;
  - ривожланган давлатлар таълим тизимининг ўзига хосликларини;
  - хориж таълим тажрибасида дифференциал ва тўлдирувчи таълим, интегратив ва масофавий таълим масалаларини *билиши* керак.
- таълим-тарбия жараёнини инновацион технологиялар асосида ташкил этиш;
  - кредит тизими асосида таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш;
  - талабаларнинг ва ўқитувчининг инновацион фаолиятини ташкил этиш;
  - инновацион фаолият натижаларини баҳолашга тизимли ёндашиш;
  - мустақил ўзини-ўзи касбий ривожлантириш стратегиясини тузиш;
  - халқаро баҳолаш дастури мезонлари асосида тест топшириқларини ишлаб чиқиш;
    - тест топшириғининг таркиби, мазмуни ва самарадорлигига қўйиладиган талаблар, репродуктив, продуктив, қисман-изланишли ва ижодий тест топшириқларини тузиш *қўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.
  - таълим-тарбия жараёнига инновацион технологияларни татбиқ этиш;
  - талабаларни креатив фикрлашга йўналтириш;
  - инновацион фаолиятни самарали ташкил этиш ва унинг натижаларини баҳолаш, ўзи-ўзини касбий ривожлантириш *компетенцияларга* эга бўлиши лозим.

3.3. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллашда педагог кадрлар:

- ахборот-коммуникация технологиялари ва уларни таълим жараёнида қўллашнинг дидактик имкониятларини;
- шахснинг таълим-тарбияси ва ривожланишида замонавий ахборот технологиялари ва тизимларини;
- виртуал таълим жараёнини бошқарувчи тизимлардан фойдаланишни;
- дастурий технологияларнинг таълимий хусусиятларини;
- педагогик дастурий воситаларнинг таълимий имкониятларини;
- медиакомпетентлик тушучаси мазмунини;
- Scopus, ScienceDirect тизимлари имкониятларини;
- Smart технологияларни;
- симуляторлар ва панорамик тасвирларларни *билиши керак*.
- ўқув-тарбия жараёнини оммавий, очик, онлайн курслар асосида ташкил этиш;
- педагогик дастурий воситалар асосида электрон таълим ресурсларини яратиш;
- Scopus, ScienceDirect тизимларида керакли маълумотларни қидириб топиш;
- таълим жараёнида Smart технологиялардан фойдаланиш *қўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.
- ўз фанини ўқитишда оммавий, очик, онлайн курслардан самарали фойдаланиш;
- педагогик дастурий воситалар асосида мультимедиали ўқув курсларини яратиш;
- педагогнинг шахсий, касбий ахборот майдонини Scopus, ScienceDirect тизимлари асосида такомиллаштириш;
- web-технологиялар ва уларнинг таълимий имкониятларини педагогик жараёнда қўллаш *компетенцияларга* эга бўлиши лозим.

3.4. Амалий хорижий тил бўйича педагог кадрлар:

- хорижий тилни ўрганишнинг аҳамиятини;
- хорижий тилни ўрганишдаги замонавий ёндашувларни;
- хорижий тил лексика ва грамматикасини *билиши керак*.
- чет тилини амалий ўзлаштириш даражасини ошириш ва ундан ўз касб маҳорати, педагогик ва илмий фаолиятини муттасил ошириб боришда фойдаланиш;
  - мавзуга оид турли коммуникатив топшириқлар воситасида тил кўникмаларини ахборот қабул қилиш ва етказиш учун қўллаш;
  - хорижий тилда лингвистик компетенцияга эга бўлиш (тинглаб тушуниш, ўқиш, гапириш ва ёзиш);
  - чет тилидаги соҳага оид ва оммабоп матнларни таҳлил қилиш;
  - хорижий тилда фикрни эркин баён қилиш;
  - дискурс компетенция (матннинг муайян соҳага тегишлилигини ажрата олиш);
  - стратегик компетенция (қўйилган мавзуга ёндашган ҳолда нутқни мантиқий ифодалаш);
  - кундалик ва ижтимоий ҳаётга оид мавзулар, тили ўрганилаётган мамлакатлар маданияти ва анъаналари, Ўзбекистон ҳақида, мамлакатимизнинг машҳур инсонлари тўғрисида қисқача маълумот, резюме тўлдириш, оммавий ахборот воситалари, маданий ҳордиқ, телефонда суҳбат, саёҳат ва туризм, транспорт соҳаси, кашфиётлар, санъат, фан ва таълим соҳаси, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, даврнинг энг долзарб муаммоларини ўрганиш, муҳокама ва таҳлил қилиш *кўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.
    - соҳага йўналтирилган матнларни ўқиш ва унинг маъносини гапириб бериш;
    - илмий мақолаларнинг резюмесини тайёрлаш;
    - электрон хатлар ёзиш;
    - соҳага йўналтирилган ўқув тақдимотларда хорижий тушунчалардан фойдаланиш *компетенцияларга* эга бўлиши лозим.

3.5. Тизимли таҳлил ва қарорлар қабул қилиш асослари бўйича педагог кадрлар:

- тизим, тизимли таҳлил ва тизимли ёндашувнинг мазмун-моҳиятини;
- тизим, тизимли таҳлил ва тизимли ёндашувнинг асосий тушунчаларини;
- педагогик жараён ва унинг структуравий тузилмасини;
- олий таълим тизими таркиблари (мақсад ва вазифалари)ни;
- педагогик фаолиятда тизимли таҳлил методларини;
- қарор қабул қилишнинг мазмун-моҳияти, тамойиллари ва унга нисбатан бўлган ёндашувларни;
- педагогик жараёнда қарор қабул қилишга қўйиладиган талаблар, унинг турлари ва психологик жиҳатларини;
- педагогик фаолиятда қарорнинг шаклланиши, қабул қилиш босқичлари ва ижросини таъминлаш усулларини;
- мураккаб тизим структураси, педагогик тизимнинг структурасини;
- педагогик жараёнлар ва ҳодисалар тузилмасини тақдим этиш шаклларини *билиши* керак.
- олий таълим тизими таркиби (мақсад ва вазифалари)га тизимли ёндашиш;
- педагогик жараёнга тизимли ёндашиш;
- педагогик фаолиятда тизимли таҳлил методларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятда қарорларни шакллантириш, қабул қилиш ва ижросини таъминлаш;
- ўқув фани, ўқув фанининг бўлими, мавзуси бўйича асосий тушунчалар ва улар орасидаги боғланишлар тизимини ишлаб чиқиш;
- танланган мавзу бўйича асосий тушунчалар структурасини ишлаб чиқиш *қўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.
- ОТМда педагогик жараёнини тизимли ёндашиш асосида ташкил этиш;
- олий таълим тизимида педагогнинг илмий-педагогик фаолиятида қарорларни тўғри шакллантириш, қабул қилиш ва ижросини таъминлаш *компетенцияларга* эга бўлиши лозим.

3.6. Махсус фанлар бўйича педагог кадрлар:

- ҳуқуқий фанлар назарияси, қонуниятлари ва асосий тамойилларини;
- ҳуқуқий фанлар бўйича инновацияларни, шунингдек ўқув жараёнини ташкил этишнинг замонавий услубларини;
- муайян ҳуқуқ соҳасига оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яратиш, уларни экспертиза қилишнинг ҳуқуқий усул ва воситаларини;
- ҳуқуқ соҳасига оид интернет тармоғида мавжуд энг янги илмий ютуқлар ҳақидаги маълумотларни;
- глобализация жараёнларининг давлат ва ҳуқуқ ривожига таъсирини;
- ўқув жараёнида назарий тайёргарликни ҳуқуқни қўллаш фаолияти билан узвий боғлашни;
- адлия, суд, прокуратура, ички ишлар органлари ва адвокатура амалиёти тўғрисидаги маълумотларни;
- давлат ва ҳуқуқнинг замонавий ривожланиш тенденцияларини, давлат ва ҳуқуқ ҳақидаги замонавий назариялар, мактаблар ва йўналишларни;
- давлат қурилиши ва бошқаруви, суд-ҳуқуқ тизимини модернизация қилиш ҳақидаги маълумотларни *билиши* керак.
- ҳуқуқий фанларнинг сўнгги ютуқларини, илғор хорижий тажрибани ўрганиш ва таҳлил қилиш;
- ҳуқуқий фанларнинг истиқболи ҳақида тасаввурга эга бўлиш;
- ҳуқуқий фанларни ўқитишда таълим беришнинг модулли тизимидан кенгроқ фойланиш;
- соҳага оид қонунчилик нормаларини, илмий ва амалий тадқиқотларни ўқув жараёнида қўллаш олиш;
- ҳуқуқий фанларни ўқитишда замонавий инновацион педагогика, ахборот-коммуникация технологияларини ўқув жараёнига фаол тадбиқ этиш;
- ҳуқуқий фанларга тааллуқли бўлган тадқиқотларни аниқлаш ва таҳлил қилиш;
- Ҳуқуқий фанларга оид процессуал ҳужжатлар билан ишлай олиш кўникмаларига эга бўлиш;
- ҳуқуқий фанларни ўқитишда амалиёт материалларидан кенгроқ фойдаланган ҳолда таҳлилий фикрлаш;

- республикамиздаги ва хорижий давлатлардаги ҳуқуқ соҳасига тегишли илмий ютуқларни, махсус адабиётларни ва бошқа ахборотларни ўрганиш;

- ҳуқуқ соҳасининг муайян мавзуси бўйича ҳуқуқий ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, таҳлил қилиш ва тизимлаштириш ишларини амалга ошириш;

- ҳуқуқнинг муайян соҳаси билан боғлиқ бўлган асосий объектларни, ҳодиса ва жараёнларни билиш, уларни илмий-тадқиқ қилиш усулларидан фойдаланиш, зарур қарорларни ўз вақтида қабул қила олиш;

- ҳуқуқ соҳасига оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни шарҳлаш ва такомиллаштириш бўйича таклифлар бериш;

- ҳуқуқ соҳасига оид амалиёт материалларини ўрганиш, таҳлил қилиш ва олинган маълумотлар асосида тегишли хулоса ва тавсиялар ишлаб чиқиш;

- ҳуқуқ соҳасига оид муайян фаолиятни янада такомиллаштириш масалаларини таҳлил этиш ва баҳолаш;

- бозор ислохотларини чуқурлаштиришнинг ҳуқуқий асосларини ривожлантириш бўйича халқаро тажрибани ўрганиш;

- давлат-ҳуқуқий, жиноят-ҳуқуқий, фуқаролик-ҳуқуқий, тадбиркорлик-ҳуқуқий (бизнес ҳуқуқи), халқаро-ҳуқуқий ва бошқа юридик соҳаларга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни, ўқув адабиётларини таҳлил қила олиш;

- Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, қонунлари ва қонуности ҳужжатлари мазмунини билиш ва уларни амалда қўллай олиш;

- соҳага тегишли қонун нормаларини таҳлил қилиш;

- суд ҳукмлари, ажримлари ва қарорларини процессуал ҳуқуқ нуқтаи назаридан таҳлил қила олиш;

- соҳага оид хорижий тажрибаларни ўрганиш ҳамда уларни миллий қонунчилик билан қиёсий таҳлил қила олиш *кўникма ва малакаларига* эга бўлиши керак.

IV. Якуний қоида

Мазкур малака талаблари ижтимоий-иқтисодий соҳанинг устувор йўналишлари ва вазифаларидан келиб чиқиб такомиллаштириб борилади.

Тошкент давлат юридик
университети ректори в.в.б.

Н.С.Салаев

2019 йил “30” август

